

Aardrijkskunde

Hoe meet je welvaart? = geld (middelen)

1. Bruto binnenlands product per hoofd → waarde van de goederen en diensten in 1 jaar geproduceerd binnen een land gedeeld door het aantal inwoners
2. Samenstelling van beroepsbevolking → veel landbouw = arm land

Hoe meet je welzijn? = leefomstandigheden

- Welzijnsindex
 - Levensverwachting
 - Alfabetiseringsgraad
 - Inkomen (BNP per inwoner)

Problemen bij het meten van de welvaart

1. Koopkracht is verschillend
2. Grote informele economie in ontwikkelingslanden → slechte beschikbaarheid gegevens
3. Het is een gemiddelde → sociale ongelijkheid
4. Verschillen binnen landen zijn niet zichtbaar → regionale ongelijkheid

Sociale ongelijkheid → ongewenste en grote verschillen in inkomen en ontwikkelingskansen tussen groepen mensen

Regionale ongelijkheid → onrechtvaardige verschillen in welvaart en ontwikkeling tussen gebieden

Schaalniveaus

Mondiaal = wereldwijd

Continentaal = per continent

Internationaal = meerdere landen

Nationaal = land

Regionaal = landsdeel (in NL : **provinciaal**)

Lokaal = gemeentelijk (wijk/buurt)

Bevolkingsdichtheid = het gemiddeld aantal mensen per km²

Bevolkingsspreiding = geeft aan waar mensen wonen

Oorzaken van bevolkingsspreiding

● Natuurlijke mogelijkheden

- Geschikt klimaat, vruchtbare bodems en de beschikbaarheid van water
- Niet te bergachtig
- Geschikt voor de landbouw → grote draagkracht

● De ligging

- Gunstige ligging ten opzichte van de economische kerngebieden in de wereld
- Ligging aan het water → goed toegankelijk

● Het koloniale verleden

- Steden aan de kust gesticht

Migratie motieven:

Pull = aantrekkingsredenen → waarom ga je ergens naartoe? | positief over het gebied

Push = afstotingsredenen → waarom ga je weg? | negatief over het gebied

Verskillende typen migranten

● **Vluchtelingen**

- Vervolging/onderdrukking
- Oorlog/geweld
- Politieke redenen

● **Economische vluchtelingen**

- Armoede

● **Ecologische redenen**

- Natuur en/of milieurampen

● **Arbeidsmigranten**

- Heeft al een baan aangeboden gekregen en wordt vaak ook toegelaten

Migrant = verhuizen naar andere leefomgeving

↳ Streek of land

Autochtoon = iemand waarvan beide ouders in Nederland zijn geboren

Allochtoon = iemand waarvan één ouder in het buitenland geboren is

- 1e generatie = zelf ook in het buitenland geboren
- 2e generatie = zelf in Nederland geboren

Cultuurelementen

1. Elementen die te maken hebben met je **verstand** → taal en godsdienst
2. Elementen die bepalen hoe je met elkaar **samenleeft** → wetten, familiebanden en opvoeding
3. Zichtbare of materiële kenmerken → inrichting gebieden, wijze van bewerking land, de bouwstijl van huizen en religieuze gebouwen, de kleding etc.

Cultuurgebied = gebied waar 1 cultuur voorkomt of waar een aantal culturen die sterk op elkaar lijken voorkomen → taal en godsdienst spelen een belangrijke rol

Diffusie = de verspreiding van een cultuurelement vanuit een kerngebied → gebeurt vooral door sociaal media, internationale handel, migratie en toerisme

Godsdienst is een van de belangrijkste cultuurelementen

Centrum

Semiperiferie

Periferie

Wereldsysteem

Waarom is het centrum rijk en de periferie arm?

● Intern

- Natuur zit tegen (veel natuurrampen)
- Oorlog
- Slecht bestuur
- Corruptie (omkoping)
- Geen stabiliteit (nodig voor lange termijn investeringen)

● Extern

- Uitbuiting van centrum landen (vanaf kolonisatie)
- Periferie heeft achterstand en kan niet concurreren
- Verschil wordt groter in plaats van kleiner
- Protectiemaatregelen van rijke landen
- Landbouwsubsidies die westerse boeren beschermen

Internationale arbeidsverdeling → de specialisatie van werkgelegenheid in de verschillende delen van de wereld

Na 1970 belangrijke verschuiving → naarmate een land zich ontwikkelt, schuift de beroepsbevolking op van de landbouw naar industrie en diensten

Rolverdeling in het wereldsysteem

- Het 'noorden' de centrumlanden : producenten van hoogwaardige industriegoederen, maar vooral van zakelijke en financiële diensten.
 - Het 'zuiden' is opgesplitst in 3 groepen landen
1. **Opkomende landen** → motor van de wereldeconomie
 2. **Middengroep** → na 2010 hebben deze landen hun bbp snel zien stijgen
 3. **Achterblijvers** → de allerarmste landen zij hebben een exportpakket dat vooral uit grondstoffen bestaat

Bevolkingsgroei

Natuurlijke groei = geboorte - sterfte

Sociale groei = immigratie - emigratie

Bevolkingsgroei = sociale + natuurlijke groei

Geboortecijfer

- Aantal geboorten per 1000 inwoners
- Promillage = per 1000
- 12% = 12 per 1000

Groei van de wereldbevolking

1. De groei gaat steeds sneller → In de 20ste eeuw is de bevolking verviervoudigd
2. De groei gaat niet overal even snel → in ontwikkelingslanden gaat het hard

De natuurlijke bevolkingsgroei is wereldwijd gehalveerd. De relatieve groei neemt af, maar de absolute groei gaat door omdat :

- De 'moeders van morgen' zijn al geboren
- Wereldwijde stijging van de levensverwachting

Factoren die het vruchtbaarheidscijfer beïnvloeden

- Leeftijdsopbouw
- Jonge bevolking = meer kinderen
- Scholing
- Meer scholing → langer school → later kinderen → minder kinderen
- Religie
- Kinderen als geschenk van god = veel kinderen
- Cultuur
- Groot gezin = hoge status
- Gezondheidszorg
- Hoge kindersterfte = meer kinderen nodig
- Armoede
- Kinderen zijn oudedagsvoorziening
- Kinderen kunnen werken
- Geen geld voor voorbehoedsmiddelen

Vruchtbaarheidscijfer = hoeveel kinderen een vrouw krijgt

Vruchtbaarheid = gemiddeld aantal kinderen per vrouw / geboortecijfer

Urbanisatie = verstedelijking → steeds meer mensen wonen in de stad

Urbanisatiegraad = percentage bevolking in de steden

Urbanisatietempo = groei van urbanisatiegraad

Dus hoge graad is laag tempo en andersom

Oorzaken groei van steden in de derde wereld

1. Trek van platteland naar de stad
 2. Steden slokken dorpen/andere steden op
 3. Hoge natuurlijke bevolkingsgroei in steden
- Vooral jongeren migreren naar de stad

Megasteden = +10 miljoen inwoners

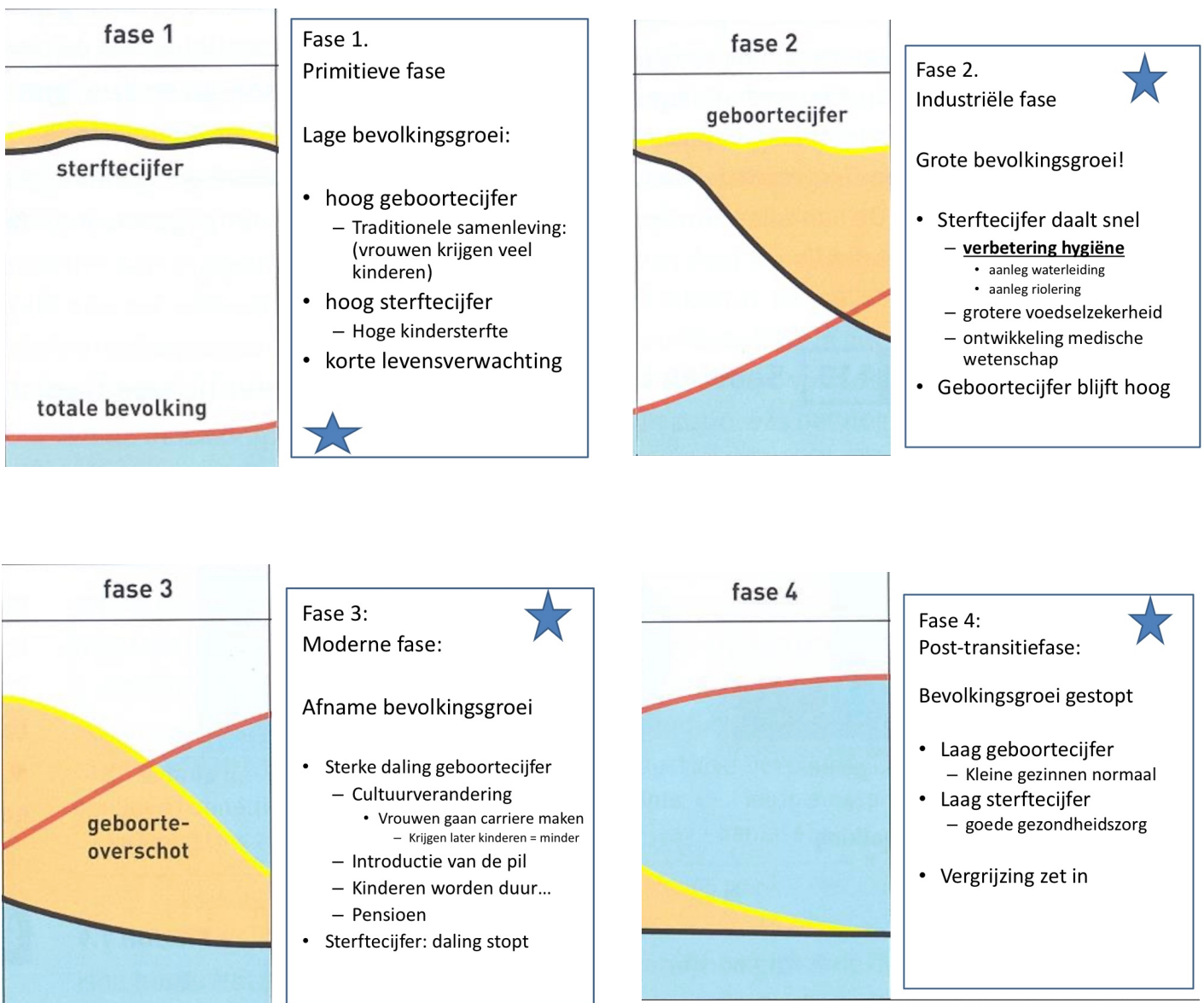
Wereldsteden = belangrijke stad op gebied van economie/cultuur en politiek

Redenen voor suburbanisatie (verhuizen naar de steden rondom de stad)

- Infrastructuur verbeterd
- Mobiliteit neemt toe (autobezit)
- Werk komt vaker naar je toe

Grensregio = een regio waarin zich vaak een mengcultuur ontwikkelt met een eigen identiteit

Identiteit = de (culture) eigenschappen die typisch zijn voor een groep of een regio

Outsourcing van VS naar Mexico (verschuiving maakindustrie)

- Vanaf 1970
- Verschuiving maakindustrie van VS naar Mexico
 - Lage lonen
- Veel in grensregio
 - Dichtbij VS
 - Speciale economische zones

Vanaf 1994 NAFTA verdrag

- Vrijhandelszone tussen VS - Canada en Mexico
- Effecten : nog meer verplaatsing van industrie

Handelsbalans = hierin zie je zichtbaar het verschil tussen de waarde van de geïmporteerde en geëxporteerde goederen

Maquiladora (vestigingen in de arbeidsmarkt)

- Meestal een assemblagebedrijf waar industriegoederen gemaakt worden voor de wereldmarkt

Assemblage = in elkaar zetten van onderdelen tot eindproduct

Hoe de VS profiteert van migranten

- Dagelijks gaan veel Mexicanen legaal de grens over om in Arizona te shoppen/ werken
- Goedkope en vaak illegale arbeiders die in de landbouw, industrie en horeca kunnen werken. Ze kunnen makkelijk ontslagen worden en houden de productiekosten laag
- Door de komst van migranten kan de arbeidsintensieve industrie zich handhaven

Kettingmigratie / volgmigratie

- Familie en vrienden volgen vaak eerder vertrokken mensen
- Daardoor sterke gebanden tussen gebieden

Hoe dichterbij de grens hoe meer Mexicanen

Etnische spanningen = Conflicten tussen bevolkingsgroepen van verschillende etnische aard.

Dubbelstad = situatie waarbij twee dicht bij elkaar gelegen steden, soms gescheiden door een internationale grens, op een aantal terreinen een eenheid vormt